

Solfstein: Ved 1ste Behandling af Landcommunalloven har jeg saa udførligt udtalt min Anskuelse om Almue-skolevæsenet, at jeg troer, det maa staae klart, hvorledes jeg i det Hele taget opfatter dette. Det staaer for mig uforandret saaledes, at Almue-skolevæsenet er den Nødv., fra hvilken og ved hvilken vi skulle begynde, naar vi ville tilvejebringe en virkelig Forbedring — en Forbedring, vi i høieste Grad trænge til —, som skal være gjennemgaaende og virksom. Det staaer sig imidlertid med hele vort Skolevæsen og navnlig med Almue-skolevæsenet saaledes, at der for Diebliffet ikke foreligger Noget, som stiller det i Udsigt, at vi i en nærmere Fremtid kunne komme til at foretage den yderst nødvendige gjennemgribende Forandring og Forbedring, hvortil vi trænge. Under disse Omstændigheder har det staaet for mig som noget meget Nærsliggende ikke at bortskytte et Middel, som her fremkommer gennem det omtalte Endringsforslag. Ganske vist har jeg før udtalt mig saaledes om de saakaldte Bøndehøiskoler, at endog saa et af Thingets ærede Medlemmer, som sidder her i Nærheden (Taaborg), syntes, at det var ligt en Spand Vand over Hovedet. Men, mine Herrer! Det er det at faae Noget og et Andet er Ingenting at faae. Det, som vi for Diebliffet have med Hensyn til Almueundervisningen, er i mine Tanker saa utilstrækkeligt og saa ufuldstændigt, at vi dagligt see for vore Dine, hvorledes der opvojer den ene saakaldte Folkehøiskole efter den anden trindt om i Landet. Naar vi sammenholde dette med den Maade, hvorpaa det hele øvrige Undervisnings- og Dannelsesvæsen har stillet sig i det øvrige Samfund, i den Deel af Samfundet, hvor der ikke er Tale om Landboforhold, saa troer jeg, at det maa ligge nær for enhver Mand, som vil høre sig over særlige Interesser i den Henseende, at handle i samme Maad overalt. Sammenligne vi, hvad der gjøres med og opoffres af offentlige Midler for Almuens Undervisning, med det, som anvendes paa, hvad Folk i Almindelighed kalde „de dannede Stænder“, saa ville vi dog vist Alle være enige om, at der er en meget stor Forskjel mellem Mængden af de Summer, som udgives paa det ene og paa det andet Sted, og

det forekommer mig, at det Forslag, som er stillet under Nr. 36 b, er saa beffebent, at det i mine Tanker vilde være i høieste Grad forunderligt her at vise det fra sig. Jeg kan meget godt forstaae, at der er Enkelte, som finde, at der ikke er Anledning til at vedtage et saadant Forslag, og at der ogsaa er dem, som finde, at man af visse Grunde ikke bør gaae ind paa det. Man frygter for, at man skal tabe den frie Bevægelse og frie Selvstændighed, som skal udgaae fra de saakaldte Bøndehøiskoler, — ja, nu kalder man dem jo Folkehøiskoler, og jeg beklager, at det gode gamle Navn „Bønde“, der er et Hædersnavn og har været det i de gode gamle Dage, nu ikke skal hævde sin gamle Ret i Sproget, men at det skal være skjønnere at sige „Folkehøiskoler“. Disse Midler, der her tilbydes til fattige unge Menneskers Undervisning, ere i Sandhed et yderst beffebent Krav, og det forekommer mig, at det vilde være høist smaaligt, naar man ikke vilde gaae ind paa at gjøre et Forsøg i den her paapegede Retning. Ganske vist er der maastee fra nogle af de ærede Medlemmer faldet enkelte Ytringer, som idetmindste let kunde opfattes saaledes, at de vare i den Grad eensidige, at man deraf skulde lade sig stræmme fra at bevilge Penge til slige Skoler. De ærede Medlemmer have nemlig udtalt — idetmindste have deres Udtalelser kunnet opfattes saaledes —, at positive Rundstaber ikke vare det, som tilsigtedes udbredt ved slige Skoler, men at det derimod var Udviklingen af en patriotisk Følelse osv., der var Formaalet. Mine Herrer! Jeg troer for det Første ikke, at man er berettiget til at overføre slige enkelte Udtalelser paa det hele Folkehøiskolevæsen i Almindelighed, og dernæst vil det dog vistnok staae fast, at, hvor der er Folkehøiskoler, der finde saamegen Tilgang, at de virkelig have nogen Betydning, der vil ogsaa Undervisningen have nogen virkelig Verdi, og vi ville ikke komme til at søge forgjæves efter en videre Udvikling af virkelige Rundstaber og virkelig Intelligents, naar disse Skoler i det Hele ere af den Bestaaenhed, at de fortjene nogenformelst Paaagtelse fra det Offentliges Side. Den Control, som skal søres, for at komme til Erkjendelse af, hvilke unge Mennesker der ere kvalificerede til og